

**การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร**
**SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES FOR
SCHOOL PRINCIPALS IN THE JURISDICTION OF BANGKOK METROPOLITAN
AUTHORITY, CENTRAL BANGKOK AREA**

ชบาบุญ ศรีรัตนภรณ์¹

ศันสนีย์ จะสุวรรณ²

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับและเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,185 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 291 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 285 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.94 สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบ t - test การทดสอบแบบ F - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักความรับผิดชอบ รองลงมาคือ หลักคุณธรรม หลักความมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส และหลักนิติธรรม ตามลำดับ
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
3. แนวทางในการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจน ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุและประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลเกือบทุกด้าน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

The purposes of the study were to study and to compare the administrators and teachers' opinion toward school administration according to good governance principles for school principals categorized by the personal's factors and to suggest the suitable ways of school administration according to good governance principles for school principals. The population were 1185 school principals and teachers in the Jurisdiction of Bangkok metropolitan authority, central Bangkok area. A total of 291 were examples group and 285 samples were selected from the population by using Proportion Stratified random sampling. The research instrument was the constructed questionnaires. A total of 291 questionnaire were sent out all were not completed questionnaires and returned about 285 by 97.94 percent. The statistical analyses were frequency, percentage, mean, standard deviation, independent sample t-test , independent sample F-test and one-way ANOVA.

Results of this research were found that

1. The school principals and teachers' opinion toward the school administration according to good governance principles for school principals in overall was at high level. The ranging of school administration according to six good governance principles for school principals from the highest to lowest were responsibility, morality, participation, transparency, values and rule of law, respectively.
2. The school principals and teachers who had different ages and experiences had the significantly different opinions toward the school administration according to good governance principles for school principals at 0.05 levels.
3. Guidelines for the management of schools by Good governance of schools with the lowest average is the rule of law, management policy should clearly a master plan. In addition, personal factors related to age and experience of the administrators and and teachers in schools affects comments on the management of the schools the principles of good governance in all aspects.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาประเทศ ทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วในโลกยุคโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องยากที่จะทำให้ เสร็จได้ภายใต้การบริหารจัดการตามรูปแบบเดิมๆ ที่เคย เป็นอยู่ การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2551 - 2561) กระทรวงศึกษาธิการได้ประชุมประกาศ “จุดเน้นคุณภาพผู้เรียนจุดเปลี่ยนการปฏิรูปการศึกษาไทย” เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2553 โดยมีมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ใน 4 เรื่อง ได้แก่ คุณภาพคนไทยยุคใหม่ (มีความสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น ก้าวไกลสู่สากลและ มีความเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข) ครูยุคใหม่ ที่จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ และ ระบบบริหาร จัดการใหม่ในขณะเดียวกันทิศทางการจัดการศึกษาของ กรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กับนโยบายของรัฐบาล โดยกำหนดนโยบายด้านการศึกษา

คือ “เสริมสร้างกรุงเทพ ให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ที่แท้ จริง ด้วยนโยบายการศึกษาที่ทำได้จริง มีคุณภาพมาตรฐาน พร้อมพัฒนาองค์ความรู้อย่างครอบคลุมทั้งในและนอกห้อง เรียน” และเพื่อนโยบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติและมีคุณภาพ มาตรฐานอย่างเป็นทางการ กรุงเทพมหานครจึงส่งเสริม สนับสนุน โครงการ/กิจกรรมเพื่อบรรลุผลตามนโยบายทั้ง โครงการที่ดำเนินการโดยสำนักงานการศึกษาและโครงการที่ดำเนิน งานโดยสำนักงานเขตตลอดจนโครงการและหน่วยงานอื่นทั้ง ในและนอกสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อยกระดับคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพมาตรฐาน ที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมต่อไป ดังนั้นการดำเนินงานจึงต้องเกี่ยวข้องกับการบริหาร โรงเรียนทั้งด้านการบริหาร ทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ตลอดจนด้าน งบประมาณ จึงต้องมีระเบียบข้อบังคับและรายละเอียดต่างๆ เพิ่มเติมที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องศึกษาให้ครอบคลุม เพื่อช่วย ให้การบริหารงานต่างๆ คล่องตัว และเป็นไปอย่างถูกต้อง ตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2)

พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงการศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนต้องบริหารงานและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพได้มาตรฐานที่กำหนด ซึ่งการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน มีแนวคิดและขอบข่าย ดังนี้ 1. ด้านวิชาการ เป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของโรงเรียนที่ต้องบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น โดยหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นกลยุทธ์สำคัญทำให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งการบริหารจัดการด้านวิชาการต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนมีกระบวนการวัดผลประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ 2. ด้านงบประมาณเป็นกระบวนการ บริหารจัดการที่มุ่งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าที่สุด เป็นแผนงานที่แสดงออกมาในรูปของจำนวนเงินและโครงการต่างๆ ซึ่งในการบริหารงานงบประมาณจำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามรายการ โครงการและแผนงาน หรือโรงเรียนที่ได้รับงบประมาณ ดังนั้น การบริหารงานงบประมาณจึงจำเป็นต้องมีขั้นตอนที่รัดกุม โปร่งใส มีระบบตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 3. ด้านบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจหนึ่งของผู้บริหาร ในการบริหารในโรงเรียนมีคุณภาพและศักยภาพสามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนได้เกิดประโยชน์สูงสุด ตอบสนองภารกิจของโรงเรียนอย่างคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4. ด้านบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารงานธุรการ โดยมีบทบาทหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริหารการศึกษาทุกรูปแบบ ได้แก่ การจัดระบบบริหารและการประกันคุณภาพในโรงเรียน การพัฒนาระบบและเครือข่ายสารสนเทศ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษา งานจัดระบบควบคุมภายใน การบริหารกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม ยานพาหนะและงานอื่นๆ มุ่งพัฒนาให้โรงเรียนใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมจากกรอบแนวคิดการบริหารทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาข้างต้นเป็นภารกิจที่สำคัญและเกี่ยวข้องกันซึ่งบริหาร โรงเรียน

ในยุคปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารงานทั่วไป ให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการบริหารงานโดยใช้กลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลในสังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกในประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นไปตามเจตนารมณ์ใน มาตรา 80 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ต้องได้รับการปฏิรูปตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการนั้น มีความสำคัญในแง่ของการนำทรัพยากรทางการบริหารที่มีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการนำไปใช้ในการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน(รุจิรี ภูสาระ, 2545 หน้า 3) แต่การนำทรัพยากรทางการบริหารไปใช้อาจก่อให้เกิดปัญหา และผลเสียตามมาได้ ถ้าหากจัดการควบคุมตรวจสอบที่ไม่ดี ผู้บริหารองค์กรไม่มีคุณธรรม ขาดความรับผิดชอบทั้งนี้หลังจากเกิดปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาความไม่โปร่งใสที่เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของภาคราชการ เนื่องจากการบริหารราชการภาครัฐมีขนาดใหญ่และมีอำนาจมากทำให้ไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2555) ทั้งนี้ หลักธรรมาภิบาลที่ระบบราชการนำมาใช้เพื่อการบริหารให้เกิดประสิทธิผลและสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ควรประกอบด้วย หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการ

ศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 นั่นคือให้การศึกษาแก่เด็กในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน และวางรากฐานสำหรับผู้ที่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงถือได้ว่า คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน และวางรากฐานสำหรับผู้ที่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงถือได้ว่า คุณภาพการศึกษาโดยรวมขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาในระดับนี้ โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการรับผิดชอบ ควบคุมกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศส่งเสริมการวิจัยเพื่อการปรับปรุงพัฒนา และแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 หน้า 2) จากความสำคัญของการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานในสถานศึกษาช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาที่มีความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การพัฒนาประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั่วโลกตื่นตัวเพื่อการปฏิรูปสังคมของตนเองให้ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและกฎ กติกาใหม่ ๆ ของสังคมผู้ปกครองลดบทบาทมาเป็นผู้ให้บริการดำรงความเป็นธรรมในสังคมประชาชน และเอกชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของประเทศมากขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ รัฐบาลจึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขึ้นในระบบต่าง ๆ ของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2546, หน้า 7 - 8) ระเบียบดังกล่าวกำหนดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการดังกล่าวทำให้เกิดกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีเจตนารมณ์กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ส่งผลให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) โดยมุ่งให้การ บริหาร จัดการศึกษาเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2546, หน้า 9) นอกจากการบริหารและการจัดการ

ศึกษาตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแล้ว รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจ ในการบริการภาครัฐมากขึ้น สำนักนายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรมและส่วนราชการถือปฏิบัติการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการ ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียน ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย หลักธรรมาภิบาลอาจบูรณาการให้เข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ดังเช่น การบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงหลักทฤษฎีหรือยุทธศาสตร์ การบริหารการศึกษาเป็นกรอบและแนวทางในการบริหาร นอกจากนั้น ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีหน้าที่ในการดำเนินการ เกี่ยวกับผลประโยชน์ตั้งแต่การปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษาดำเนินการทางทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สิน มีอิสระในการจัดการงบประมาณในส่วนที่ได้รับจัดสรรจากกรุงเทพมหานคร และในส่วนที่มีผู้บริจาคให้ ดังนั้นนอกจากการที่จะต้องมีความสามารถในการบริหารทรัพย์สินต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาแล้วผู้อำนวยการสถานศึกษายังจะต้องดำเนินการต่าง ๆ ตามระเบียบของทางราชการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินการ มีความโปร่งใสสามารถให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบได้ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมดำเนินการ มีความรับผิดชอบที่จะดำเนินการให้ประสบผล และใช้งบประมาณและทรัพย์สินต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นอกจากความรู้ ความสามารถในการบริหารแล้วการบริหาร

ตามหลักธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบผล (เกษม วัฒนชัย, 2546 หน้า 16) โดยการตอบสนองต่อนโยบายและระบบการศึกษา กระบวนการบริหารต้องมีประสิทธิภาพทุกขั้นตอนต้องโปร่งใส มีเหตุผล และต้องมีผู้รับผิดชอบผลการบริหาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าปัญหาของการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลไปบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาผลการปฏิบัติราชการ การดำเนินการตามแผนบริหารราชการของผู้บริหาร กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2552- 2555 ระยะเวลาครึ่งแผนฯ (อ้างอิงจาก <http://www.prbangkok.com>) คือ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 – 2553 กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 41 โรงเรียน ครู 1,112 คน นักเรียน 24,347 คน จัดการเรียนการสอนโดยเน้นความเป็นเลิศด้านศิลปวัฒนธรรม คุณธรรม และจริยธรรม เนื่องด้วยเป็นแหล่งชุมชนใจกลางเมือง มีจำนวนประชากรหนาแน่น อีกทั้งเป็นแหล่งธุรกิจการค้า แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัด วัง โบราณสถาน ซึ่งเป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก โดยปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วิกฤตทางการเมืองในพื้นที่เขตชั้นในส่งผลนักเรียนไม่สามารถเรียนหนังสือได้อย่างเต็มที่ อาคารสถานที่คับแคบไม่มีพื้นที่ให้นักเรียนทำกิจกรรม ขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ไม่มีสวัสดิการบ้านพักครูและการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ และไม่มีเจ้าหน้าที่ธุรการ การเงินและบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก การจัดอบรมหลักสูตรต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นเวลาเปิดภาคเรียน ตลอดจนปัญหาครูเข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานเขตและหน่วยงานภายนอกตามที่ร้องขอทำให้ครูสอนไม่เต็มที่ และที่สำคัญคือปัญหาครูโอนย้ายกลับภูมิลำเนาและไม่สามารถเรียกทดแทนตำแหน่งได้ในทันที ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหาพบว่ามีความบกพร่องในเรื่องการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอัน ได้แก่ หลักนิติธรรมและคุณธรรม การบริหารไม่โปร่งใส หลักความคุ้มค่า ขาดการประสานงานที่ดีให้เกิดขึ้นในการบริหารโรงเรียน ซึ่งบางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการและตัวบุคคลเอง ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการบริหารที่เป็นหลักแห่งเศรษฐกิจและสังคมที่ดีได้ครอบคลุมหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายบุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ ผู้บริหารจึงต้องใช้ศาสตร์และ

ศิลป์มาประยุกต์ความรู้ต่าง ๆ ทางการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริง การบริหารนั้นจะครอบคลุมถึงหน้าที่การบริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การตั้ง การมอบหมายงาน การรายงานและการใช้งบประมาณ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่บริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร และเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 41 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 1,185 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 291 คน และสุ่มเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบประเมินค่าความคิดเห็น (Rating Scale) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) สร้างขึ้นจากแบบประเมินคุณภาพมาตรฐาน โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2555 เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม พ.ศ. 2554 – 2558 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554 เกณฑ์การประเมินคุณภาพมาตรฐาน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2555 จัดสรรงานบริหารฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียนทั้ง 4 ฝ่าย บูรณาการเข้ากับหลักธรรมาภิบาล 6 ประการดังนี้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะลักษณะแบบสอบถามในส่วนที่ 3 ผู้วิจัยทำแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

การพัฒนาเครื่องมือ

1. ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามคำศัพท์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยทางหลักธรรมาภิบาลเพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบ และข้อคำถามสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน มากำหนดเป็นตัวแปรต้น (Independent variables) ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานครและการบริหารงานในโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลมากำหนดเป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

2. กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของข้อคำถาม โดยการสังเคราะห์หลักธรรมาภิบาลออกมาเป็นข้อคำถามวัด

ระดับ จำนวน 40 ข้อ

3. ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำผลตรวจสอบไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง CVI โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขโดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งและจัดทำแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด หลังจากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ด้วยวิธีการของ (Cronbach Alpha-Coefficient) โดยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ที่ได้จากข้อคำถามในภาพรวมทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.88 ซึ่งถือว่ามากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ คือ 0.7

5. ผู้วิจัยทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจำนวน 291 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 285 ฉบับ คิดเป็น 97.94 % จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และนำเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ 3 ตอน

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 80.35 รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 19.65 ตามลำดับ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 41.40 รองลงมา มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70 และมีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.89 ตามลำดับ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 57.54 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโท จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 42.46 ตามลำดับ 4) ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่ง

พบว่า ส่วนใหญ่มีตำแหน่งครู จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 92.63 รองลงมา มีตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.37 ตามลำดับ และ 5) ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานอยู่

ระหว่าง 1 – 10 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 48.77 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และมีประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 11 – 20 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 24.56 ตามลำดับ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	56	19.65
หญิง	229	80.35
รวม	285	100.00
อายุ		
20 – 30 ปี	51	17.89
31 – 40 ปี	118	41.40
มากกว่า 40 ปี	116	40.70
ขึ้นไป		
รวม	285	100.00
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	164	57.54
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	124	42.46
ปริญญาโท		
รวม	285	100.00
ตำแหน่งงาน		
ผู้บริหาร	21	7.37
ครู	264	92.63
รวม	285	100.00
ประสบการณ์การ		
ทำงาน	139	48.77
1-10 ปี	70	24.56
11-20 ปี	76	26.67
มากกว่า 20 ปี		
ขึ้นไป		
รวม	285	100.00

ตอนที่ 2 ระดับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลัก

ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน โดยรวมทั้ง

6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักความรับผิดชอบ รองลงมาคือ หลักคุณธรรม หลักความมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส และหลักนิติธรรม ตามลำดับ โดยมี

รายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักนิติธรรมทุกรายชื่ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักคุณธรรม จำนวน 3 รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด และจำนวน 4 รายชื่ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใส

ทั้ง 7 รายชื่ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักการมีส่วนร่วม ทั้ง 6 รายชื่ออยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบ จำนวน 2 รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด และจำนวน 5 รายชื่ออยู่ในระดับมาก และด้านหลักความคุ้มค่า ทั้ง 6 รายชื่ออยู่ในระดับมาก

การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
หลักนิติธรรม	285	4.31	.51	มาก
หลักคุณธรรม	285	4.42	.56	มาก
หลักความโปร่งใส	285	4.32	.56	มาก
หลักการมีส่วนร่วม	285	4.38	.60	มาก
หลักความรับผิดชอบ	285	4.47	.57	มาก
หลักความคุ้มค่า	285	4.37	.53	มาก
รวม	285	4.38	.50	มาก

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร เพศชายและหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม และในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (T-test)

หลักธรรมาภิบาล	อายุ						F test	p-value
	20-30 ปี (n = 51)		31-40 ปี (n = 118)		40 ปีขึ้นไป (n = 116)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หลักนิติธรรม	4.18	.47	4.26	.52	4.41	.49	4.39	.013*
หลักคุณธรรม	4.28	.56	4.33	.54	4.58	.54	8.47	.000*
หลักความโปร่งใส	4.17	.56	4.26	.56	4.46	.53	6.34	.002*
หลักการมีส่วนร่วม	4.21	.61	4.23	.61	4.60	.51	14.25	.000*
หลักความ รับผิดชอบ	4.36	.54	4.33	.62	4.66	.47	11.75	.000*
หลักความคุ้มค่า	4.33	.55	4.28	.53	4.47	.51	4.14	.017*
รวม	4.25	.49	4.28	.51	4.53	.44	9.69	.000*

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิ

บาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (F-test)

การเปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยระหว่างความคิดเห็น ผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามอายุของเป็น
เกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ รายคู่

ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมทั้ง 6 ด้าน			
กลุ่มอายุ	20 –30 ปี ($\bar{X}$ = 4.25)	31 –40 ปี ($\bar{X}$ = 4.28)	40 ปี ขึ้นไป ($\bar{X}$ = 4.53)
20 –30 ปี ($\bar{X}$ = 4.25)	-		
31 –40 ปี ($\bar{X}$ = 4.28)	.03	-	
40 ปี ขึ้นไป ($\bar{X}$ = 4.53)	.28*	.25*	-

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครที่มีวุฒิการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (F-test)

หลักธรรมาภิบาล	วุฒิการศึกษา				t test	p-value
	ปริญญาตรี (n = 164)		ปริญญาโท หรือสูงกว่า (n = 121)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หลักนิติธรรม	4.31	.52	4.31	.49	-.04	.972
หลักคุณธรรม	4.43	.54	4.41	.58	.30	.768
หลักความโปร่งใส	4.33	.60	4.31	.50	.24	.809
หลักการมีส่วนร่วม	4.36	.64	4.40	.55	-.45	.655
หลักความรับผิดชอบ	4.46	.57	4.47	.57	-.18	.860
หลักความคุ้มค่า	4.39	.57	4.33	.47	1.05	.294
รวม	4.38	.52	4.37	.47	.15	.882

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยว
กับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวม และในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (T-test)

การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
ชบาบุญ ศรีรัตนภรณ์ และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ

หลักธรรมาภิบาล	ตำแหน่งงาน				t test	p-value
	ผู้บริหาร (n = 21)		ครู (n = 264)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หลักนิติธรรม	4.36	.47	4.31	.51	.48	.631
หลักคุณธรรม	4.63	.43	4.41	.56	1.73	.085
หลักความโปร่งใส	4.41	.41	4.31	.57	.80	.425
หลักการมีส่วนร่วม	4.54	.47	4.36	.61	.48	.198
หลักความรับผิดชอบ	4.68	.47	4.45	.57	1.73	.076
หลักความคุ้มค่า	4.44	.47	4.36	.54	.80	.482
รวม	4.51	.37	4.37	.50	1.29	.198

5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์

การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (F-test)

หลักธรรมาภิบาล	ประสบการณ์การทำงาน						F test	p-value
	1-10 ปี (n = 139)		11-20 ปี (n = 70)		20 ปี ขึ้นไป (n = 76)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หลักนิติธรรม	4.27	.53	4.23	.52	4.45	.44	3.99	.020*
หลักคุณธรรม	4.34	.60	4.38	.52	4.63	.44	7.32	.001*
หลักความโปร่งใส	4.23	.60	4.30	.57	4.51	.42	6.45	.002*
หลักการมีส่วนร่วม	4.23	.66	4.37	.54	4.66	.42	13.66	.000*
หลักความรับผิดชอบ	4.37	.62	4.39	.54	4.72	.40	11.24	.000*
หลักความคุ้มค่า	4.34	.60	4.31	.47	4.47	.45	2.02	.134
รวม	4.30	.55	4.33	.47	4.57	.35	8.52	.000*

การเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ

ผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานเป็นรายคู่

หลักธรรมาภิบาล	ประสบการณ์การทำงาน						F test	p-value
	1-10 ปี (n = 139)		11-20 ปี (n = 70)		20 ปี ขึ้นไป (n = 76)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หลักนิติธรรม	4.27	.53	4.23	.52	4.45	.44	3.99	.020*
หลักคุณธรรม	4.34	.60	4.38	.52	4.63	.44	7.32	.001*
หลักความโปร่งใส	4.23	.60	4.30	.57	4.51	.42	6.45	.002*
หลักการมีส่วนร่วม	4.23	.66	4.37	.54	4.66	.42	13.66	.000*
หลักความรับผิดชอบ	4.37	.62	4.39	.54	4.72	.40	11.24	.000*
หลักความคุ้มค่า	4.34	.60	4.31	.47	4.47	.45	2.02	.134
รวม	4.30	.55	4.33	.47	4.57	.35	8.52	.000*

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยที่การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักนิติธรรม ตามลำดับ

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละด้าน ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักนิติธรรม ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักนิติธรรมโดยรวมและทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับใช้ภายในโรงเรียน โดยยึดตามหลักกฎหมาย และมีการนำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ มาใช้ในการบริหารโรงเรียนอย่างชัดเจน รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารดำเนินการทางวินัยแก่บุคลากรตามหลักกฎหมายอย่างเป็นธรรม ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร เป็นการนำ “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาบูรณาการกับการบริหารงานของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546,

หน้า 46-65) โดยมีหลักการเกี่ยวกับหลักนิติธรรม กล่าวคือ การบริหารโรงเรียนตามหลักนิติธรรม ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องยึดระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของบุคลากรและสังคม ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แผนปฏิบัติงาน และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อให้ทุกคนยึดถือว่าเป็นการปกครองใต้กฎหมาย นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ที่เป็นส่วนหนึ่งในข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ได้อธิบายความหมายของหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งเป็นหลักการย่อยหนึ่งในหลักค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) กล่าวคือในการปฏิบัติราชการต้องใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ

2. หลักคุณธรรม ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความสุจริต ขยัน อดทน มีวินัยและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูและผู้บริหารปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารและผู้บริหาร บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง เป็นการนำ “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาบูรณาการกับการบริหารงานของสถานศึกษา(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 46-65) ในด้านหลักคุณธรรม กล่าวคือ การบริหารโรงเรียนตามหลักคุณธรรม โดยการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ให้มีความซื่อสัตย์ จริจใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยจนเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาล ฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ได้อธิบายถึงหลักคุณธรรม/จริยธรรม ซึ่งเป็นหลักการย่อยของหลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร กล่าวคือ ในการปฏิบัติราชการต้องมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3. หลักความโปร่งใส ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมและทุกรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยที่รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ มีการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ กำกับ ติดตาม ควบคุม ตรวจสอบได้ตลอดเวลา ผู้บริหารจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยบุคคลภายนอก และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง เป็นการนำ “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาบูรณาการกับการบริหารงานของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 46-65) ในด้านหลักความโปร่งใส กล่าวคือ การบริหารโรงเรียนตามโปร่งใส โดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากร การปรับปรุงกลไกการทำงานของทุกฝ่ายให้มีความโปร่งใส การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ทำให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกอีกทั้งมีกระบวนการตรวจสอบที่ถูกต้องและชัดเจน

เน้นการปฏิบัติงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ ทบทวนขั้นตอน กระบวนการเกี่ยวกับการอนุมัติ การอนุญาต ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน และมีผู้รับผิดชอบในทุกขั้นตอน ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างราชการใสสะอาดโดยจัดทำแผนการ สร้างความโปร่งใสในกระบวนการทุกขั้นตอน นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาล ฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ได้อธิบายถึงหลักเปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) ซึ่งเป็นหลักการย่อยของหลักค่านิยมประชาธิปไตย กล่าวคือ ในการปฏิบัติราชการต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้ รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นไปโดยง่าย

4. หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมและทุกรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยที่รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ทำงานเป็นทีมอย่างสงบสุขและพร้อมเพรียงกัน ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติประจำปี และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ตามลำดับจะเห็นได้ว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง เป็นการนำ “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาบูรณาการกับการบริหารงานของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 46-65) ในด้านหลักความมีส่วนร่วม กล่าวคือ การบริหารโรงเรียนตามหลักความมีส่วนร่วม โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรและประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา รวมถึงการดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมแก่ครู และบุคลากรอื่นภายในโรงเรียน นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาล ฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ได้อธิบายถึงหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented) ซึ่งเป็นหลักการย่อย

ของหลักประชาธิปไตย (Participatory State) กล่าวคือ ในการปฏิบัติราชการต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานและร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ต้องมีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจะต้องไม่มีข้อคัดค้านที่หาข้อยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ

5. หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักความรับผิดชอบต่อผู้เรียนในระดับมาก ซึ่งการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักความรับผิดชอบต่อผู้เรียนในระดับมากที่สุด 2 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีความตระหนักและสำนึกในสิทธิและหน้าที่ที่มีต่อโรงเรียนและสังคม และมีโครงสร้างการบริหารงานและปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม รองลงมาซึ่งอยู่ในระดับมาก คือ มีคำสั่งมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่แก่ครูทุกคนอย่างชัดเจนและทั่วถึง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร เป็นการนำ “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาบูรณาการกับการบริหารงานของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 46-65) ในด้านหลักความรับผิดชอบต่อ กล่าวคือ การบริหารโรงเรียนตามหลักความรับผิดชอบต่อ โดยสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเองมีความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง ขอมรับผลจากการกระทำของตนเองและคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ผู้บริหารโรงเรียนต้องส่งเสริม สร้างจิตสำนึกเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเองและระบบการประเมินแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ สร้างความรู้ความสำนึกรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนรวม ส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถโดยใช้ระบบการให้รางวัลและระบบจูงใจอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมการเสนอความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์ต่องานในโรงเรียนเป็นต้น นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมา

ภิบาล ฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ได้อธิบายถึงหลักการของการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) ซึ่งเป็นหลักการย่อยของหลักค่านิยมประชาธิปไตย กล่าวคือ ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย รวมทั้งต้องมีการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและการให้ทุนให้โทษ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

6. หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมและทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักความคุ้มค่าที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามอันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ผู้บริหารกำกับ ดูแล การจัดเก็บรักษาและซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีเสมอ และมีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียนตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร เป็นการนำ “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งเป็นหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาบูรณาการกับการบริหารงานของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 46-65) ในด้านหลักความรับผิดชอบต่อ กล่าวคือ การบริหารโรงเรียนตามหลักความคุ้มค่าโดยองค์กรให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า มีการทำงานที่รวดเร็ว มีคุณภาพ มีการรายงานผลการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ รวมถึงการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถโดยกำหนดคนโยบายการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และสร้างจิตสำนึกแก่ครู อาจารย์ให้รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดขั้นตอนการให้บริการและการทำงาน สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต กำหนดเป้าหมายมาตรฐานในการทำงาน กำหนดระบบติดตามประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการดำเนินการ และระบบการรายงานผลที่สอดคล้องกับระบบการประเมินผล ส่งเสริมการใช้เทคนิคการบริหารที่ช่วยลดภาระงาน เช่น การจ้างหรือการเหมาสำหรับงานที่โรงเรียน

ไม่มีความชำนาญหรือความถนัด นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาล ฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ได้อธิบายถึงหลักประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งเป็นหลักการย่อยของหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) กล่าวคือ ในการปฏิบัติราชการต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลผลิตภาพที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทั้งนี้ต้องมีารลดขั้นตอนและระยะ เวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวก และลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ซ้ำซ้อนและไม่มีความจำเป็น

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร เพศชายและหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในแต่ละด้าน ทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรมจริยธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เนื่องจากอายุมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสบการณ์การทำงาน

นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามกลุ่มอายุเป็นรายคู่ พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในด้านหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในด้านหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ สูงกว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ 3) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี กับกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนตามหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในแต่ละด้าน ทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในแต่ละด้าน ทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานเป็นรายคู่ พบว่า 1) ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลัก ธรรมชาติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในด้านหลัก คุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 1 – 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2) ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลัก ธรรมชาติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและในด้านหลัก นิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความ รับผิดชอบ สูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 11 – 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เช่นเดียวกัน

ส่วนผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 11 – 20 ปี กับประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 1– 10 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษา ตามหลักธรรมชาติของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและใน แต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารงานสถานศึกษาตามหลัก ธรรมชาติของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักนิติธรรม ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรเน้นมีการ การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมชาติธรรมมากขึ้น โดยผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็น รูปธรรมได้ มีการใช้กลไกข้อบังคับที่เป็นไปตามสภาพของสถาน ศึกษา ไม่เข้มงวดเกินไปจนทำให้บุคลากรเกิดความอึดอัดและ ผู้บริหารก็ต้องไม่ละเลยในการปลูกจิตสำนึก ส่งเสริมให้บุคลากร เกิดความตระหนักในการอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับเดียวกันภายใน สถานศึกษา

1.2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุและประสบการณ์ การทำงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร มีผลต่อความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลัก ธรรมชาติของ ผู้บริหารโรงเรียนเกือบทุกด้าน ดังนั้นกำหนดบุคคลที่ทำหน้าที่

หรือรับผิดชอบในการบริหารงานโรงเรียน ควรจะคำนึงถึง คุณวุฒิและวัยวุฒิที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ บริหารงานตามหลักธรรมชาติของผู้บริหาร เพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษาการนำหลักธรรมชาติไปใช้ในการ บริหารงาน 4 ฝ่าย คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหาร งานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงาน ทั่วไปของสถานศึกษา อย่างเจาะจงในแต่ละการบริหารงาน

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2546). การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : องค์การรับ ส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ศ.พ.)
- เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. สำนักงาน. (2551). แผนปฏิบัติการประจำปี 2550. สุพรรณบุรี : กลุ่ม งานแผนและนโยบาย.
- คณิจ เรืองฉาย. (2551). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานตามหลักธรรมชาติ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2547). การบริหารสถานศึกษาตามระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. (2556). การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. สืบค้น เมื่อ 12 เมษายน 2556. จาก http://www.igphtai.org/knowledge_ organization_10- good-governance.html
- _____. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2547). สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

- บุญร่วม กิดการ. (2542). การปฏิบัติตนตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปราการ บุตรโยจันโท. (2538). คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระมหาลำพิ่ง ธีรปัญญา (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยมจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (ก)-(ข)
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, สิงหาคม 19). ราชกิจจานุเบกษา 2-21.
- พีระพล ธาณิรัตน์. “สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาเขตอำเภอปาย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1”วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Vol.15-16 No.1 January - December 2012
- พรณงาม แจ่มนิยม (2553). การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอปลายพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาปีการศึกษา
- รินทร์รัตน์ พิทักษ์ (2553). พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- รุจิรี ภู่อาระและจันทราณี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : บุกฟ็อกซ์.
- วิจิตร ศรีสะอาด. (2518). หลักการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- วิชัย โนนทิงและคณะ (2551). สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; ว.มร. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 : พฤษภาคม - สิงหาคม 2551 : 209-222.
- วุฒิชัย ประชัน (2554). หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยเขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานการศึกษา. (2545). เอกสารประกอบการบริหารงานโรงเรียน แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร (การบริหารงานบุคคล). กรุงเทพฯ : พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานการศึกษา. (2545). เอกสารประกอบการบริหารงานโรงเรียน แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร (การบริหารวิชาการ). กรุงเทพฯ : พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานการศึกษา. (2545). เอกสารประกอบการบริหารงานโรงเรียน แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร (การบริหารงบประมาณ). กรุงเทพฯ : พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานการศึกษา. (2545). เอกสารประกอบการบริหารงานโรงเรียน แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร (การบริหารทั่วไป). กรุงเทพฯ : พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานการศึกษา. (2552). รายงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2552.
- สำนักงานการศึกษา. (2555). รายงานสถิติการศึกษาปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- American Association of School Administrators. (1955). *Staff Relations in School Administration*. 3rd ed, Year Book, Arlington, Va. The Association.

Collins, Cobuild. (1989). **Essential English dictionary**.
London: Collins.

Gulick, Luther & Urwick, L. (1937). **Papers on the Science
of Administration**. (Edited) Clifton: Augustus
M. Kelley. Publishers.

Hendrik Joost. Tennekes, “Donors and Good Governance:
Analysis of a policy discourse in the Netherlands
and Germany” (PhD. Dissertation, Universiteit
Twente, 2005), 27.

Vicki Clinell Burge. Clarke, “In search of good governance:
Decentralization and democracy in Ghana” (PhD.

Dissertation, Northern Illinois University, 2001), 35.

Sears, Jesse. (1950). *The Nature of the Administrative Process*.
New York: Mc Graw-Hill.

